

Szakmai beszámoló

**A HAJDÚSÁGI MÚZEUM, RÉGÉSZETI GYŰJTÉMÉNYÉBEN,
HELYTÖRTÉNETI ADATTÁRÁBAN ÉS FOTÓTÁRÁBAN
NYILVÁNTARTOTT TÁRGYAK ÉS DOKUMENTUMOK
TÁROLÁSÁNAK KORSZERŰSÍTÉSE**

pályázati azonosító: 3505/02659

A **Hajdúsági Múzeum Helytörténeti Adattárában** jelenleg több mint 9000 tétel, ezen belül több mint 10.000 db dokumentum, kézirat és nyomtatvány szerepel. Ezeknek az anyagoknak a jelentős része a 20. század elején készült, keletkezett. A korabeli nyomdatechnikának és a hosszú évek hanyag tárolásának köszönhetően egyes nyomtatványok nagyon rossz állapotba kerültek. A nyomtatott felületek nagy része a papír savassága miatt elveszett, vagy pedig olvashatatlanná vált. Legnagyobb problémát az írott dokumentumoknál az íráshoz használt gubacstinta jelenti, amely a már amúgy is savas papíron keresztül egyszerűen kipereg/kipergett. A Múzeum fennállása óta a gyűjtemény nem volt szakszerűen elhelyezve. Szekrényekbe felhalmozva, semmiféle, a káros kémhatásoknak ellenálló védelemmel nem voltak ellátva. A szakszerű tárolás hanyagságát jelzi az is, hogy az A/4-es méreteknél nagyobb lapokat egyszerűen ketté - vagy akár több részbe is - hajtva tették bele a fiókokba. A 80-as évek derekán egységes vastag kartonalapú tárolódobozokba kerültek az adattári anyagok. A tárolók a további fizikai romlástól ugyan megvédték a fontos dokumentumokat, de a kémiai károsítók továbbra is nyomot hagytak rajtuk.

A folyamatos revízió alatt fellelt sérült vagy savas gyűjteményi darabokat egy köztes savmentes papírba, ha szükséges volt palliumba (alapanyaga a savmentes papír) helyeztük.

A nagyméretű dokumentumokat kivettük az amúgy is szűkös adattári dobozokból és erre megfelelő nagyobb szekrényekbe (térképtartó) helyeztük át.

A további szakszerű tárolást hivatott biztosítani a pályázati forrásból beszerzett kimetszett (Belméret: 375 x 250 x 115 mm) (325B2FK) semleges kémhatású levéltári dobozok.

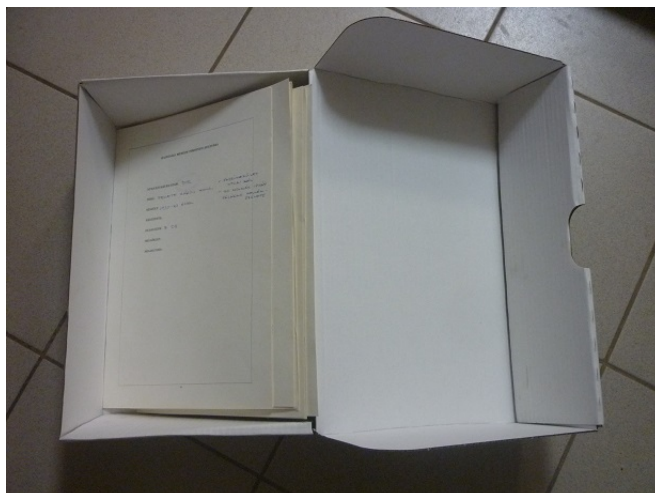

Az eddig beadattározott és a későbbiekben adattározni kívánt nyomtatványok, iratok számára szükséges ideális feltételek adottak lettek.

Az eddig elavult gyűjteményi dobozok egy részéből kivettük az összezsúfolt sérült dokumentumokat, és savmentes papírba, palliumokba vagy borítékba helyeztük őket. Majd ezután összeraktuk a "lapraszerelt" új tárolódobozok egy részét, és ezekbe tettük át a savmentes papírral elválasztott adattári anyagokat.

Az áthelyezett és a frissen beadattározott gyűjteményi darabok számára új polcok felállítását tűztük ki célul.

A nagyobb plakátok és dokumentumok továbbra sem férnek el az A/4-es méretű savmentes dobozokban, ezért ezek az adattári anyagok a nagyobb szekrények fiókjaiban találnak alkalmas tárolóhelyre.

A későbbiekben ezeknek az olykor A/3-as lapméretnél is nagyobb iratoknak a tárolására alkalmas dobozok beszerzését tervezzük.

Hajdúböszörmény, 2014. november 25.

Nagy Zsolt
műtárgyvédelmi asszisztens
Hajdúsági Múzeum

Hajdúböszörmény-Téglagyár 1979-1982. közötti ásatások régészeti leletanyagának rendezése

Hajdúböszörmény határának egyik legjelentősebb régészeti lelőhelye a Dorogi úti Téglagyár területén húzódó Árpád-kori Böszörmény falu. A Téglagyár területéről már az 1920-as évektől kerülnek elő régészeti leletek. A téglagyári Árpád-kori leletek a Hajdúsági Múzeum régészeti gyűjteményének jelentős részét alkotják, ennek ellenére a leletanyag csak töredéke került eddig feldolgozásra. 1953-ban, majd 1979-1982. között tervezett feltárások folytak az Árpád-kori falu területén. Az előkerült leletanyag csak egy kis töredéke került eddig feldolgozásra. A feltárások során előkerült leletanyag jelentős része a múzeum külső raktárában porosodott mosatlanul és leltározatlanul.

A leletanyag állapota jelentősen hátráltatta annak feldolgozását és publikációját. A településre vonatkozó publikációk csak a leletanyag kis töredékét mutatták be ezidáig.

Antalóczy Ildikó a feltárásokon kívül előkerült leletanyagot mutatta be : A nyíri izmaeliták központja, Böszörmény falu leletei I. Hajdúsági Múzeum Évkönyve IV. 1980. 131-168.

Hajdú Zsigmond – Nagy Emese Gyöngyvér: A nyíri izmaeliták központjának, Böszörmény falunak régészeti leletei II. Hajdúsági Múzeum Évkönyve IX. 1999. 31-68.

Szabó László: Megjegyzések a böszörmények kérdéséhez a Hajdúböszörmény határában talált Árpád-kori falu régészeti leletei alapján. Déri Múzeum Évkönyve 2002-2003. 73-108.

A külső raktárban tárolt leletanyag eredeti csomagolása szerencsére még nem ment teljesen tönkre, a feliratok, a zacskók azonosíthatóak voltak. A pályázat nyújtotta költségvetésből a leletanyag szakszerű tárolását lehetővé tevő papírdobozokat és papírzacskókat vásároltunk.

A téglagyári ásatások leletanyagát beszállítottuk a múzeum restaurátor műhelyébe, ahol a leletek tisztítását, mosását elvégeztük.

Antalóczy Ildikó által 1979-1982. között végzett ásatások valamennyi mosatlan, rendezetlen anyagát megtisztítottuk, amely mintegy négy darab TV-dobozban és 10 nagyméretű zsákban elhelyezett kerámia és állatcsont megmosását jelentette.

A megtisztított leleteket felcímkézett papírzacskókba csomagoltuk el, majd az állatcsontokat külön, és a kerámiákat is külön papírdobozokba helyeztük el.

A papírdobozokat feliratokkal láttuk el, és így helyeztük el őket a múzeum raktárába.

A téglagyári leletek megtisztítása és újracsomagolása után megkezdjük a leletek nyilvántartásba vételét.

A leletanyag rendezése után lehetőség nyílik az ásatás teljes leletanyagának a feldolgozására, publikálására, kiállításon történő bemutatására.

Az állatcsontanyag teljes meghatározására és feldolgozására is sor kerül annak rendezése után.

A leletanyag megtisztítása és újracsomagolása után azokat a műtárgyvédelmi, állagvédelmi előírásoknak megfelelően tudjuk tárolni a múzeum raktárában.

Hajdúböszörmény, 2014. november 24.

Dr. Bálint Marianna
régész-muzeológus
régészeti gyűjtemény felelőse

A **Hajdúsági Múzeum fotóadattára** a XX. század elejétől napjainkig – időben eltérő mennyiségben –megközelítőleg 20 000 db fotónegatívot tartalmaz, főleg helytörténeti, néprajzi és régészeti szakágban.

A pályázat lehetővé tette, hogy a fotóadattár üvegnegatívjait (zselatinos ezüst hordozójú), középformátumú (4,5x6 cm, 6x6 cm, 6x9 cm) filmre készült felvételeit, dia pozitívjait és az eddig tekercsekben lévő fotónegatívjait korszerű és szakszerű tárolását (egy megelőző tisztítás után) megoldjuk.

1. Eredeti, megelőző állapot:

A középformátumú negatívok egy része számozott vegyes csomagolású papír tasakban volt elhelyezve.

Az üvegnegatívok különböző méretű eredeti, korabeli kartondobozokban vegyesen, összezsúfoltan voltak elhelyezve, amelyeknek a papírja erősen savasodott és az elmúlt évtizedek alatt jelentősen elhasználódott, elszakadt, így már nem nyújtott kellő fizikai védelmet.

A keretezett diafilmek vegyes műanyag tartó dobozokban voltak elhelyezve.

A fotótári gyűjtemény elég nagy része tekercsben (leica/roll), a film dobozában volt, ezért kiemelten fontos feladat volt ezeknek a negatívoknak tisztítása, és csíkban szükséges tárolásának előkészítése (digitalizálás első lépése).

2. Cseptelenítő fürdő:

Ezt követően a tekercs negatívok tisztítófürdőben cseptelenítésre kerültek FOTONAL oldatban (1 liter víz/ 10-40ml).

3. A negatívok szárítása függesztve történt.

4. Végül a negatívokat műtárgyvédelmi céloknak megfelelő csomagolóanyagba helyeztük amelyek megfelel a Photographic Activity Teszt követelményeinek.

A csomagolóanyagok:

Panorama I. albumlap

Négy helyen perforált, gyűrűsen lefűzhető, egy oldalas, átlátszó polipropilén tároló. Ideális negatívok, pozitívok tárolására, bemutatására. Védelmet nyújt por, piszok, ujjlenyomat ellen. Megfelel: PAT(ISO 14523, ISO 18916)

PAD papírtasak

A tasakok fotográfiai anyagok tárolására kifejezetten ajánlott, nem pufferelt (pH 6.6), natúr fehér színű, optikai fehérítőt nem tartalmazó papírból készültek. A használt (Chronos) papír KAPPA indexe kisebb, mint 2 (KAPPA index = 5 maximum tolerancia az oxidálható komponensek tekintetében, lásd. ISO 9706). A tasak egyik hosszú oldalán nyitott, zárt oldalaiból kettő pH semleges ragasztóval ragasztott.

Megfelel: PAT (ISO 14523, ISO 18916)

Prizma I. fotótároló doboz

Fényképek, negatívok, üvegnegatívok függőleges tárolására alkalmas doboz. A doboz tartalmaz 5 db rekeszelő lapot és 2 x 8 db távtartót. Kalcium-karbonáttal lúgosan pufferelt, szürkés-kék, Időálló kartonból készült.

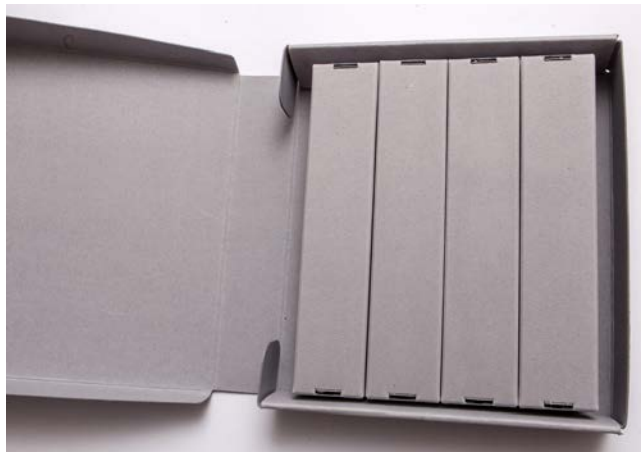
Megfelel: PAT (ISO 14523, ISO 18916)

FOCAL I. diatároló szett

Savmentes, kalcium-karbonáttal pufferelt, szürkés-kék, időálló, Prémium minőségű kartonból készült.

Megfelel: PAT (ISO 14523, ISO 18916)

Deft fotódoboz

Fotográfiaiák, diák, negatívak, érmék, bélyegek tárolásához és lefűzéséhez használható albumlapok archiváló doboza. A doboz szürkés-kék színű, savmentes, kalcium-karbonáttal pufferelt, időálló kartonból készül.

Megfelel: PAT (ISO 14523, ISO 18916)

A kiválasztott tároló anyag alkalmas arra, hogy megfelelő környezeti körülmények biztosítása mellett a negatívak élettartalmát a lehető leghosszabbra megnöveljük.

Projektfelelős:

Horváth Tamás

fényképész

Hajdúsági Múzeum

Hajdúböszörmény, 2014. november 21.